

Menneen syksyn aikana on puhuttu paljon poliittisesta vaikuttamistoiminnasta, lobbauksesta. Suomen Kuvalehden **Salla Vuorikoski** laski poliittista lobbauksista käsittelevää juttuaan varten, että yhden vuoden aikana (4/2016–5/2017) eduskuntaan tehtiin lähes 24 500 vierailua, joista iso osa liittyy lobbaukseen. Vieraita oli yli 13 000. Kyllä on pyöröovissa trampattu.

Suomessa on myös käynnistetty kansalaisaloite lobbarirekisterin perustamiseksi. Aloitteen takana ovat kansalaisjärjestöt Open Knowledge Finland, Avoin ministeriö ja Transparency Finland. Näistä viimeinen järjesti yhdessä Lääkärin sosiaalinen vastuu ry:n kanssa marraskuun alussa kiinnostavan seminaarin terveystieteellisestä lobbauksesta. Samassa yhteydessä julkistettiin raportti *Lobbaus, valta ja terveysala*, joka löytyy nettisivulta www.lsv.fi. Raportin viidessä artikkelissa käsitellään muun muassa alkoholi- ja sokeriteollisuuden harjoittamaa lobbauksista. **Heikki Hiilamon** alkoholiteollisuuden lobbauksista käsittelevä artikkeli perustuu taannoiseen YP-artikkeliin "Alkoholiteollisuuden strategiat alkoholijuomien mainosrajoitusten vastustamiseksi" (Lauronen, Hiilamo ym., YP 2/17).

Tupakkateollisuuden lobbausta on blogissaan puinut Syöpäjärjestöjen strategiajohtaja **Satu Lipponen** (Miten harhautus toimii? osoitteessa www.syopajarjestot.fi, 1.12.2017):

"Tupakkateollisuuden harhautus on juuri nyt valokeilassa Yhdysvalloissa. Oikeus määräsi tehtaata levittämään 'korjaavaa' tietoa. Alkoi mainoskampanja, jossa kerrotaan tupakoinnin haittoista. Sitä edelsi yli vuosikymmenen kestänyt kärkeily, joten tehtaata mainostavat vasten tahtaan.

Mitä tupakkateollisuus teki ja tekee varjoissa? Se loi peitejärjestöjä, jotka vaikuttivat sponsoilta kansalaisliikchedinnältä. Samoin se käytti ja käyttää yhä hyväkseen erilaisia ajatushautoja. (...)

Britanniassa *Institute of Economic Affairs* julkaisee holhousvaltioindeksiä (Nanny state index), jossa on neljä kriteeriä: sähkösavukkeiden vapauden aste, tupakkapolitiikan vapauden aste, ruoansääntelyn vapauden aste ja alkoholipolitiikka.

Suomi 'voitti' tämän 'luokittelun' jo toistamiseen tänä vuonna. *Institute of Economic Affairs*, samoin kuin *Adam Smith Institute* ja monet muut laitokset kuulostavat riippumattomilta ja uskottavilta, mutta usein niiden 'tutkimus' on vaikuttamista raajoittajien mieliksi. Ne saavat rahaa yrityksiltä, mm. juuri tupakkateollisuudelta. (...)

Kanadalaiset tutkijat kävivät läpi viime vuonna *Atlas Economic Research Foundation* -verko-toa, johon kuuluu 449 markkinataloutta edistävää ajatuspajaa.

Niistä 37 prosenttia otti todistetavasti vastaan rahaa tupakkateollisuudelta vuosina 1990–2000.

Tupakkateollisuus onnistui luomaan keskustelun, joka vaikutti riippumattomien politiikan tarkkailijoiden ja tutkijoiden keskinäiseltä viestinnältä. Nämäkin tiedot perustuvat tupakkateollisuuden omiin dokumentteihin, jotka avautuivat oikeudenkäynnin seurauksena Yhdysvalloissa.

Miksi tämä sukellus yhden teollisuuden likaisten keinojen kokoelmaan? Siksi, että kun jokin ala joutuu sääntelyn kohteeksi, yllättävän paljon samoja keinoja on yhä käytössä."

Lobbari-nimityksellä on vähän huono kaiku. Dosentti **Mikko Jakonen**, joka on myös kirjoittanut eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan keväällä 2017 julkais-tun raportin "Vastatieto – tulevaisuuden asiantuntijuutta etsimässä", on lanseerannut termille kivemmalta kuulostavan vaihtoehdon: *näkemyksiasiantuntija*. Jakonen esittää sitä akateemisen asiantuntijuuden ja kokemus-asiantuntijuuden rinnalle kolmanneksi asiantuntijuuden lajiksi:

"[M]ediassa käytetään monia erilaisia asiantuntijoita. Yleisemmin sekaisin voivat mennä akateemisen asiantuntijan ja näkemysasiantuntijan roolit. Akateemisen tai muun korkeakoulutuksen saaneita ihmisiä työskentelee yhteiskunnan eri osa-alueilla, myös erilaisissa poliittiseen tai taloudelliseen vaikuttamiseen erikoistuneissa kansalais-

järjestöissä, yrityksissä ja organisaatioissa.

Media voi siis käyttää asiantuntijoina korkeasti koulutettuja ihmisiä, jotka toimivat asiantuntijatehtävissä sellaisissa organisaatioissa, jotka pyrkivät ajamaan voimakkaasti eteenpäin tiettyjä tavoitteita. Esimerkiksi ydinvoimayhtiöiden asiantuntijat ovat alansa huippuasiantuntijoita, mutta samalla he ovat myös ydinvoimatekniologian puolestapuhujia.

Näkemyasiantuntijoiden asiantuntijuus ei ole kuitenkaan yhtään vähempiarvoista kuin akateemisen asiantuntijan. Näkemyasiantuntija ei välttämättä kuitenkaan katso asioita samasta näkökulmasta kuin akateeminen asiantuntija.

Usein akateemisten asiantuntijoiden ja näkemyasiantuntijoiden vuoropuhelusta syntyy hedelmällisiä keskusteluja, joissa yhdistyvät alan monipuolinen tietämys, sekä toisaalta myös tavoitteellisuus, johon tiedonmuodostuksella pyritään.”

(Faktabaari.fi, 2.12.2017)

Matti Virtanen arvioi tässä YP:ssä **Heikki Luostarisen** kirjan *Kiinan median suuri harppaus*. Siinä Luostarinen kuvaa nyky-Kiinaa ”markkina-leninistiseksi” yhteiskunnaksi. Tiedotusopin professori Luostarinen ja Venäjän kielen ja kulttuurin professori **Arja Rosenholm** ovat hiljattain tiedottaneet

Tampereelle perustetusta uudesta osaamiskeskuksesta: ”Tampereen yliopistoon perustetaan Venäjän ja Kiinan median osaamiskeskus (Tampere Research Centre for Russian and Chinese Media, TaRC). Keskus on kansainvälinen kohtaauspaikka, joka yhdistää uudentyyppejä avoimia opetuksen, tutkimuksen ja tapahtumien muotoja. Keskuksen ydin on alan tasokas tutkimus, jota on tällä hetkellä Tampereen yliopistossa runsaasti. (...) TaRC kiinnittää erityistä huomiota ihmisten kohtaamiseen ilman akateemisia hierarkioita ja ennakokäsityksiä. Kiinan ja Venäjän mediajärjestelmiä lähestytään ennen muuta globaalista näkökulmasta, mutta ottaen huomioon myös maiden omat katsantokannat sekä suomalaisen ja läntisen lähestymistavan. TaRC on monialainen ja monitieteiden, mutta ensimmäiset tilaisuudet rakentuvat teemoille, joissa korostuvat arktisten alueitten kysymykset, naisjohtajien asema mediasektorilla sekä arkielämä journalismin kohteena. Keskuksen avajaisseminaari järjestettiin Tampereella marraskuun alussa.”

Palataan vielä vaikuttamispyrkimyksiin. Hiljattain Donald Trumpin entinen turvallisuusneuvonantaja **Michael Flynn** sai joulukuun alussa syytteen valehtelusta liittovaltion poliisille FBI:lle. Flynn myönsi valedelleensa keskusteluistaan Venä-

jän Yhdysvaltain-suurlähettilään **Sergei Kisljakin** kanssa. Trumpin presidenttikauden ensimmäisen vuoden ajan on aktiivisesti etsitty todisteita Venäjän vaikuttamistoiminnasta USA:n presidentinvaaleissa. Myös Facebook suostui vihdoinkin raportoimaan lukujaan presidentinvaalien aikaisesta mainonnasta: FB luovutti senaatin tiedustelukomitealle tietoja noin 3 000 mainoksesta, joiden epäillään olevan Venäjältä ostettuja.

Yhdysvaltain tiedustelupalvelussa varmasti seurataan nyt hyvin tarkkaan tietoliikennettä, joka suuntautuu itäisestä Euroopasta Yhdysvaltoihin. Hämmästysekseen agentit ovat syksyn aikana ehkä panneet merkille, että bittivirta on lisääntynyt erityisesti Venäjän läntisen naapurin Suomen ja Yhdysvaltain välillä. Ja vieläpä nimenomaan yöaikaan! Onko Suomeen perustettu trollitehdas, salaisessa palvelussa ehkä kysellään.

Mutta ei syytä huoleen. Me asioista paremmin perillä olevat tahot voimme vakuuttaa, että kyse ei ole poliittisesta vaikuttamisesta, vaan suomalaisten suuresta kiinnostuksesta erään jyväsyläläisen nuoren miehen edesottamuksiin Chicago Bulls-koripallojoukkueessa.

Ajatusten Tonava ottaa vastaan tuoreita ja nasevia otoksia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka@thl.fi.